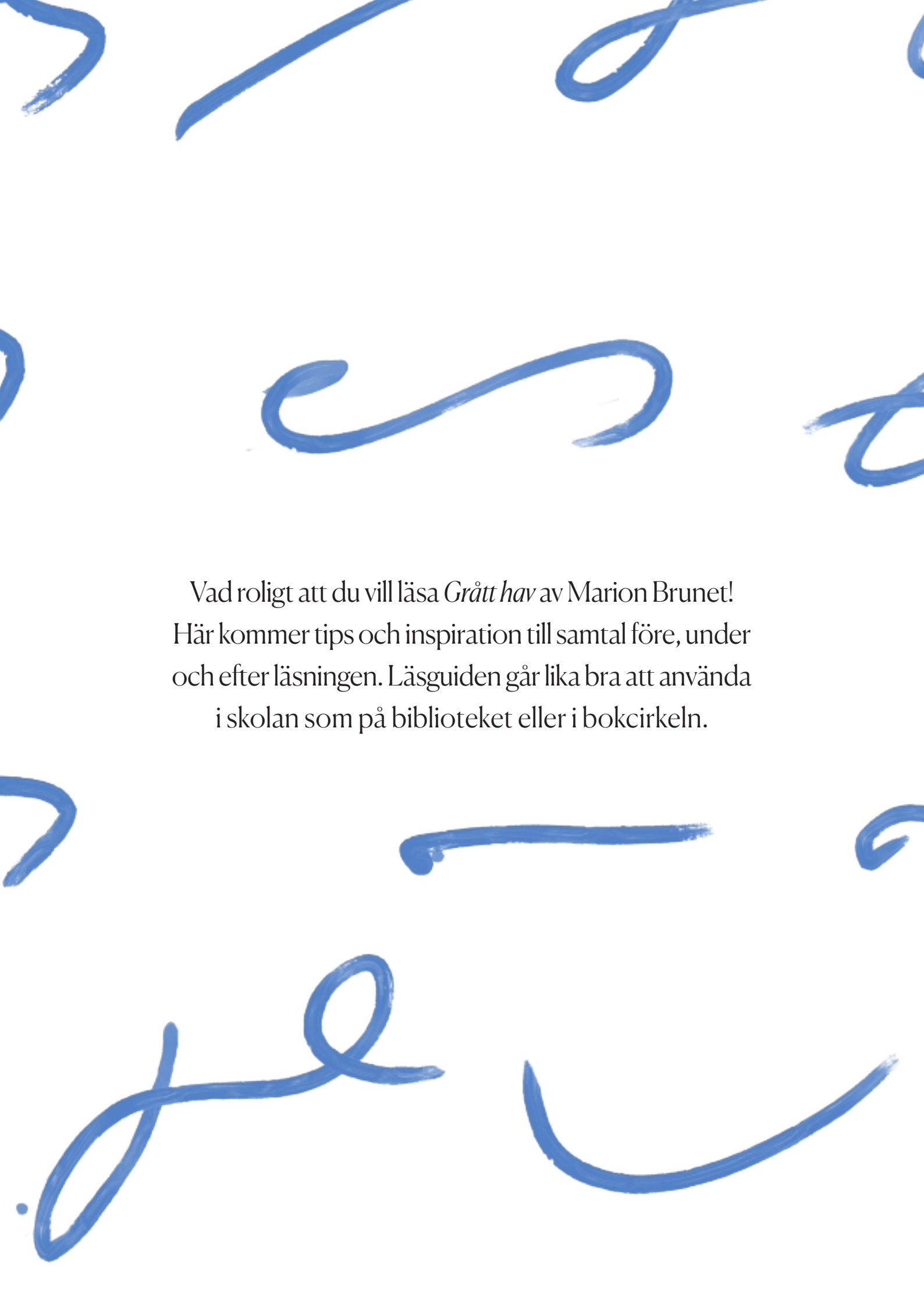

The page is decorated with several thick, blue, hand-drawn brushstrokes. These strokes are scattered across the white background, with some appearing as simple curved lines and others as more complex, looping shapes. They are primarily located in the top and bottom margins, framing the central text area.

Vad roligt att du vill läsa *Grått hav* av Marion Brunet!
Här kommer tips och inspiration till samtal före, under
och efter läsningen. Läsguiden går lika bra att använda
i skolan som på biblioteket eller i bokcirkeln.

Författaren Marion Brunet

Marion Brunet föddes år 1976 och växte upp i Vaucluse i södra Frankrike. I dag bor hon i Marseille. Innan hon debuterade som författare läste hon litteratur och arbetade som specialpedagog.

2013 kom Marion Brunets första bok, ungdomsromanen *Frangine* ("Syrran"). Hon har sedan dess givit ut cirka 15 böcker för både barn, unga och vuxna. Själv menar hon att genreindelningar ofta är alldeles för snäva, och att hennes böcker handlar om samma teman oavsett vem hon skriver för: ett ojämlikt, våldsamt och orättvist samhälle, naturen och den pågående klimatkrisen samt det kollektiva som motvikt till en allt starkare individualism. Marion Brunet har lyft fram hur hon som barn läste *De tre musketörerna* av Alexandre Dumas om och om igen, och att skildringen av vänskap i den romanen inspirerat henne i hennes eget skrivande. En annan fransk författare hon lyft som förebild är Guy de Maupassant, och då främst för hans förmåga att skildra sociala klyftor och orättvisor.

De flesta av Marion Brunets romaner utspelas i samtidens Frankrike, och hennes beskrivningar av människor och miljöer är både realistiska och precisa. Samtidigt finns kopplingar till myter och sagor, till exempel i den dystopiska trilogin *Ilos* där staden Marseille delvis dränkts av de stigande havsnivåerna. Också i *Grått hav* är den grekiska mytologin närvarande: både Oidipus och Odysseus finns i bakgrunden, och genom den gastkramande berättelsen ställs frågan om gränsen mellan mod och övermod – grekiskans hybris.

Marion Brunet har fått flera priser för sitt författarskap, bland andra *Prix Ados en colère* (2015) där tonåringar röstar fram sin favoritbok bland

Foto: Maja Brand

ett antal utvalda titlar, och *Prix Pépète d'Or* (2019) som är ett litteraturpris för årets bästa barn- och ungdomsböcker. När Marion Brunet år 2025 tilldelades Astrid Lindgren Memorial Award löd juryns motivering:

”Marion Brunets böcker utspelas i ett häftigt pulserande nu med klimatkris och social utsatthet som återkommande teman. På en glasklar och skimrande prosa skildras ungdomar i revolt mot ett korrupt samhälle. Tillvarons mörker och våld utforskas i Brunets dagsaktuella berättelser vars koppling till saga och myt gör dem tidlösa. Och motkrafter finns i vänskapen, solidariteten och naturens skönhet.”

Om *Grått hav*

Grått hav är en gastkramande roman som börjar i en katastrof och sedan snabbt accelererar till det som är än värre.

I en liten segelbåt på öppet hav upptäcker fyra ungdomar sin kamrat, båtens kapten, död i vattnet. Berättarjaget, Emma, skildrar växelvis i presens det som händer på båten under en annalkande storm och i preteritum det som har hänt tidigare i den lilla ort på Bretagnes kust där ungdomarna bor.

Havet, både som försörjningsbas, tillflykt och kraftfullt hot mot existensen har alltid varit en del av Emmas liv, och dragningen till havet har präglat hennes uppväxt. Tillsammans med Clarence, en karismatisk ledargestalt, har hon varit en framgångsrik jolleseglare och hans trofasta vän – ja, för Emmas del har relationen präglats av mer än vänskap. Hon är förälskad, men Clarence avvisar henne samtidigt som han ser till att hålla henne nära. Tillsammans med vännerna Sam och Elise, också de en seglarduo, bildar de fyra ett sammansvetsat gäng som hålls samman av Clarences karisma och en gemensam känsla av att vara former än andra.

Dynamiken mellan vännerna förändras när Clarences pappa flyttar ihop med en ny kvinna. Hon har en son, Victor, i samma ålder som Clarence och de andra. Victor bjuds in i gänget, men skiljer sig från de andra i intressen, värderingar och sätt att förhålla sig till havet. Victor och Clarence kommer ofta i konflikt, och berättarjaget Emma börjar så småningom se sidor av Clarence och gängets sätt att fungera med nya ögon. En länge efterlängtd segling, där de fem får låna en båt för att segla till Irland, blir istället för ett härligt gemensamt äventyr kulmen på pyrande osämja och maktkamp. När romanen börjar har alltså en katastrof redan inträffat: Clarence ligger död i vattnet. Och sedan blir det bara värre.

I *Grått hav* ligger fokus på de fem ungdomarna. Trasiga föräldrarelationer, psykisk ohälsa och social utsatthet präglar på olika sätt deras liv, men i gemenskapen med varandra hittar de styrka och kraft. De begår alla misstag, fattar felaktiga beslut och sätter varandra i fara – och i fråga om vad som egentligen leder fram till Clarence död finns flera olika sätt att förstå det som inträffar. Ansvar, skuld, handlingsförmåga och ledarskap blir bokstavligt talat frågor på liv och död i *Grått hav*, och Marion Brunet står, som hon sa vid prisutdelningen 2025, inte ovanför sina romankaraktärer utan tillsammans med dem. De svåra frågorna har inga givna svar, och kräver därför läsarens eget ställningstagande.

Samtidigt som Marion Brunet sagt om sitt skrivande och sina ämnesval att det inte finns anledning att skriva om annat än om det svåra i att vara människa i vår tid, har hon också lyft fram att det för unga läsare också måste finnas någon strimma av ljus. Emmas avslutande ord till läsaren i romanens sista mening är därför trots allt "Och jag lever."

Grått hav i bokcirkeln eller klassrummet

Grått hav är en spänningsroman. Läsaren blir omedelbart indragen i en berättelse där man vill veta hur det går, och där Marion Brunet skickligt håller ett högt tempo i händelseförloppet utan att släppa taget om underliggande frågor om ledarskap, vänskap, tillit och ansvar. För många kan det nog vara svårt att sluta läsa – framåtrörelsen och den ökade spänningen är så stark. Så härligt att få ge sig hän en sådan berättelse! Samtidigt finns det verkligen mycket att prata om i fråga om hur det går, och till hjälp för dessa samtal finns förslag på ingångar och frågor nedan.

Före läsningen

För att aktivera nyfikenhet och engagemang kan det vara bra att bekanta sig med romanen före själva läsningen. Nedan finns olika förslag på ingångar och förberedelser – men man kan självklart också ge sig rakt in i den spännande berättelsen.

Titel och omslag

Vilka associationer ger titeln *Grått hav*? Vilka andra färger hade varit möjliga (blått hav, grönt hav, turkost hav, svart hav...?) – och vad ger just färgen grå för associationer?

Den svenska utgåvan från 2025 av *Grått hav* har samma omslag som en av de franska utgåvorna. Plocka gärna fram något eller några andra omslag (går att finna genom att söka på originaltiteln *Plein gris*) och undersök likheter och olikheter. Vilka färger finns på bilderna? Vad är i fokus? Vad kan färgerna (mycket grönt, en del rött och i något fall grått) skapa för associationer? Vad gör det till exempel att titeln på den svenska utgåvan är skriven med rött?

Silvana Imam läser högt ur Marion Brunets roman *Grått hav*.
Bilden togs vid prisutdelningen av Astrid Lindgren Memorial
Award i Konserthuset i Stockholm, 2025. Foto: Maja Brand.

Epigrafer – inledande citat eller motton

Romanen inleds med ett citat ur en roman av Gabriel García Márquez. Vilken stämning skapar citatet? En översättning av den spanska titeln *Relato de un naufrago* skulle kunna vara "Berättelsen om en skeppsbruten", vilket också skapar en riktning i ingången till romanen.

Det finns ytterligare ett inledande citat, då till romanens allra sista del – men det kanske bäst bör få upptäckas i den egna läsningen. Att då vara bekant med själva idéen om inledande citat och att detta kan vara värt att värt att stanna upp inför, kan berika läsningen.

Oidipus, Odysseus och begreppet hybris

Två gestalter ur den grekiska mytologin nämns i *Grått hav*, Oidipus på s. 28–29 och Odysseus på s. 66. Det går förstås bra att följa handlingen utan att diskutera just dessa gestalter, men det finns också teman och tankar som kan fördjupas genom att uppmärksamma dem.

Oidipusgestalten citeras på s. 28, men i en lite ovanlig tappning. Oidipus ord kommer här från en pjäs skriven av den franske författaren Jean Cocteau. Cocteau anses vara en av de främsta franska avant-garde-författarna under första hälften av 1900-talet. Cocteaus Oidipus talar modern franska och har beskrivits som kaxig och arrogant, och även om detta på många sätt också stämmer med Oidipus i den grekiska myten, är kanske tonfallet ett annat än det man är van vid. Oidipus replik blir i Emmas berättelse en viktig sanning för kompisgänget, och dels kan man fundera över vad i detta citat som är attraktivt, dels kan man fundera över valet av hjälte. Oidipus går ju knappast en ljus framtid till mötes, och lever under lång tid i okunskap ("blindhet") inför sina egna felsteg. Den blinde siaren Teiresias "ser" sanningen, men inte den seende Oidipus – förrän det är för sent. Emma och hennes vänner beundrar Oidipus, men den läsare som kan sin mytologi har skäl att bli bekymrad över hur detta ska kunna sluta.

Odysseus nämns i inledningen till kapitel 10. Där anspelas på hans äventyr med de farliga skönsjungande sirenerna. Odysseus låter sig bindas vid masten för att kunna höra sången men samtidigt hindras från att följa dess maningar, medan besättningen får ull att stoppa i öronen så att de inte ska höra vare sig sirenerna eller Odysseus rop. I *Grått hav* är kaptenen död, fastsurrad vid stagen och den kvarvarande besättningen hör stormens sång och fäster selarna vid rodret för att inte sköljas av båten. I den mytiska berättelsen är havets faror möjliga att överlista med fårull och rep, och seglatsen blir ett äventyr som slutar väl. I verkligheten,

romanens verklighet, är faran inte längre ett äventyr utan ett reellt hot, och även om räddningen delvis kommer genom att vara surrad till båten är det realistiska sjödramat långt från Odysseus äventyr.

Emmas liv är genomsyrat av berättelser om havet, om det fascinerande havet men också om det fruktansvärda och farliga havet som tagit hennes farfars fars och så många andra mäns liv, som fått hennes farfars mor att lemlästa sin son till skydd för såväl krigstjänst som ett liv på sjön, och som varje år blir nyfikna turisternas död vid höst- och vårdagjämningarnas starka tidvatten. Ändå finns hos henne, särskilt tillsammans med Clarence, en vilja att utmana och bemästra havets makter på ett sätt som närmar sig det grekerna kallade hybris: att försöka överskrida sina mänskliga begränsningar. Exempel på detta skulle kunna vara leken bland högvattenvågorna på s. 59 och den omdömeslösa seglatsen på Emmas 15-årsdag på s. 73–74. Emma uttrycker faktiskt också just hybris-tanken på s. 159: "Människan är inte gjord för att leva på vattnet, att göra det är att tro att man är en gud."

Citat som speglar väsentliga teman

För att synliggöra något eller några teman i förväg kan man lyfta fram citat och reflektera över dessa enskilt eller tillsammans. Vilka associationer och tankar skapar citatet? Genom att tänka lite extra på ett tema före läsningen aktiveras en större beredskap att notera hur temat speglas genom romanen.

Nedan finns förslag på några möjliga citat att använda, med sidhänvisningar till den svenska utgåvan 2025.

Människan och havet

"Jag har länge gått in för att framstå som tuffare än vad jag är. Jag gråter hellre inombords än låter tårarna flöda, för vem vill se ut som en blöt kattunge? Ändå är det så jag känner mig när något går fel eller berör mig. Men blöta kattungar ger sig inte ut på havet. Blöta kattungar utmanar inte havet, de drunknar." (s. 34)

"Att segla med Clarence var något alldeles speciellt. Inte bara för att han var skicklig – det var jag också – utan för att vi utförde alla moment ombord på ett välkoordinerat och självklart sätt. Vi var som ett med jollen och var inte rädda på att tänja på båtens gränser." (s. 19)

Vänskap

"Men i en ålder där vänskap ofta är flyktig och opportunistisk bildade vi en sällsynt oskiljaktig kvartett. Och ibland delade vi upp oss i par utan att det påverkade gruppens balans, precis som inom musik. Clarence var den givne dirigenten. Men det var inte musik som var vårt tema, utan segling – havet och det bästa sättet att fånga vinden." (s. 18)

"Vi betraktade världen som om vi hade en sanning som ingen annan hade tillgång till. Jag är inte ens säker på att vi egentligen var prentiösa, och vi var aldrig otrevliga. Det var mycket värre än så: de andra existerade inte." (s. 29)

Makt

"I gränslandet mellan barn och tonåring hade Clarence en makt som ingen av oss andra var medveten om: den positiva och bedrägliga makten att få oss att framstå som vackrare än vi var, och honom själv som bättre än han var." (s. 18)

"Lär er att allt som följer normen luktar död. Man måste utmärka sig, Teiresias. Sticka ut. Den som utmärker sig förvånar och får övertaget." (s. 28)

Under läsningen

Läsare är olika och sammanhangen där böcker läses är olika. Att uppmantra till reflektion under läsningens gång är ändå aldrig fel. För många läsare räcker det med uppmaningen att samla citat som på något sätt väcker tankar eller känslor. För andra är det kanske bra att ha teman eller frågor med sig in i läsningen, och exempel på sådana finns nedan.

Efter läsningen

Nedan finns förslag på teman och frågor att diskutera. Kanske användes ett citat före läsningen för att sätta igång tankar – då kan det förstås vara intressant att titta på samma citat igen och fundera: vilka reflektioner gör jag nu efter att ha läst hela romanen? Har min förståelse förändrats eller fördjupats, och i så fall på vilka sätt?

Människan och havet

- Vilka attityder till havet gestaltas av olika karaktärer?
- Vilka skillnader finns mellan de äldre och de yngre, och vad kan dessa skillnader bero på?
- "Människan är inte gjord för att leva på vattnet, att göra det är att tro att man är en gud." (s. 157) säger Emma. Upplever du att detta är en tanke hon alltid burit med sig, och hur har den i så fall tagit sig uttryck tidigare? Om det är en ny tanke, vad beror hennes förändrade inställning på?
- "Det som händer till havs, stannar till havs" (s. 204) sammanfattar Emma historien. Vad säger det uttrycket om havet? Om människan? Tror du att det kan vara så?

Vänskap

- Försök beskriva vad som kännetecknar vänskapsrelationerna inom kamratgänget. På vilka sätt är de olika karaktärerna varandra till stöd?
- Vad döljer vännerna för varandra – och på vilka sätt kan det de döljer för varandra ha betydelse för hur deras relationer utvecklas?
- I romanen finns också vuxna karaktärer med olika slags vänskapsrelationer till varandra. På vilka sätt tar sig deras vänskap uttryck?

Kärlek och förälskelse

- Emma fortsätter att vara förälskad i Clarence, också efter att han legat med henne och sedan avvisat henne. Hur förstår hon själv sin förälskelse i Clarence? Vad tänker du om den?
- Hur skildras Sams och Elises förälskelse?
- För Vincent är fotografering viktigt. På vilka sätt påverkar det Emma att ta del av hans intresse för fotografi?

När Marion Brunet var i Stockholm för att ta emot Astrid Lindgren Memorial Award 2025 fick hon besöka Astrid Lindgrens lägenhet på Dalagatan: "Jag känner stor respekt för och samhörighet med Astrid Lindgrens grundläggande värderingar som jag i mycket delar: Känslan för jämlikhet och engagemanget för naturen". Foto: Maja Brand.

Makt

- Vad gör Clarence till ledare i kamratkretsen?
- På vilka sätt bidrar de andra i gänget till att Clarence blir den han blir tillsammans med dem?
- Emma väljer att vara rorsman ("kapten") i jolleseglingen med Clarence, och hon har varit Sams beskyddare under skolgången på ett sätt som uppenbarligen gjort henne till någon form av ledargestalt på skolgården. Hur uppfattar du att Emma tänker på sig själv som ledare? Hur ser andra på henne? Hur ser du på henne?
- Citatet ur Cocteaus Oidipuspjäs (s. 28) beskriver sätt att skaffa sig uppmärksamhet och makt över andra. Emma säger att det var gruppens sanning, men framför allt Clarences sanning. Finns det exempel i berättelsen där Clarence eller andra i gruppen agerar i överensstämmelse med citatet? Vilket eller vilka resultat får deras handlingar?

Familjerelationer

- Emma beskriver att de alla har "dysfunktionella familjer" (s. 18). På vilka sätt är familjerna dysfunktionella?
- På vilka sätt är det dysfunktionella i familjerelationerna kopplade till sociala strukturer – arbete, utbildning, ekonomiska förutsättningar, tidigare generationers historia?
- Finns det stunder av gemenskap och sammanhållning i de olika familjerna? Hur ser i så fall dessa stunder ut?
- Emmas farfar har som lärare haft stor betydelse för många av invånarna i den lilla staden. På vilka sätt är han ett stöd också för Emma och hennes vänner?

Ansvar och skuld

- En människa dör och en segelbåt förliser. Vem eller vilka bär ansvar för att händelseförloppet utvecklas som det gör?
- Vem eller vilka bär ansvaret för att skapa den berättelse om stormen och det som hänt på sjön som de anhöriga sedan får höra?
- Är begreppet skuld relevant när det gäller händelserna på båten? Hur i så fall?
- I berättelsen om Emmas farfars mor, Starka/Galna Marie går det att tala om både ansvarstagande och skuld. Emma säger själv att hon tycker att hennes farfars mor var otroligt modig. Hur ser du på Starka Maries val? På vilka sätt tycker du att hennes val liknar eller skiljer sig från det val Emma ställdes inför när hon tog båtshaken för att hindra Clarence från att genomföra den farliga manövern?

Förebådanden och planteringar

Marion Brunet väver skickligt in olika slags förebådanden (ledtrådar inför sådant som ska komma) och planteringar (berättelser eller ordval som återkommer och får större betydelse i en senare del av berättelsen). Vilka exempel kan du hitta? Förslag att börja med kan vara:

- Victor introduceras för gänget i biofoajén. Jämför beskrivningen av Clarence ord och handlingar vid introduktionen och vid det stora bråket på den irländska puben. Vad återkommer?
- Ge exempel på hur samtalsämnen och aktiviteter i kamratgänget på olika sätt ger antydningar om vad som kommer att hända dem – undersök till exempel deras biovanor (s. 35), eller samtalet om att döda. (s. 117 f.)

Vill du veta mer?

På alma.se hittar du mycket mer information, både om Marion Brunet och alla andra pristagare. Där finns även fler läsguider till böcker för olika åldrar.

Dela med dig

Vill du dela med dig av hur ni har arbetat med boken?
Maila oss gärna på litteraturpris@alma.se

Om läsguiden

Läsguiden är skapad av Katarina Lycken Rüter, gymnasielärare i svenska och religion.

Grått hav

Originaltitel: Plein gris (Pocket Jeunesse, 2021)
Utgiven på svenska av Gilla böcker, 2025
Översättning av Lotta Rossi

Foto: Roine Karlsson

Barn har rätt till bra berättelser

Att få en läsupplevelse är att drabbas av en särskild kraft. En kraft som kan vidga världar, erövra språk, utmana tankar, låta fantasin vandra fritt. Astrid Lindgren Memorial Award instiftades 2002 av Sveriges regering för att värna barns rätt till bra berättelser.

Astrid Lindgren
Memorial Award